

Departement deontologie
Adviezen in deontologische kwesties

Het departement deontologie dient de stafhouders en raden van de Orde van advies, adviezen die ook - met goedkeuring van de betrokken opdrachtgevers – worden verspreid naar de overige Vlaamse balies.

1/VVB/Dep. Deontologie/77

RES - medewerking door advocaten aan het RES-Barter Systeem - ereloon niet bepaald en betaald in geld - afbreuk aan vrije keuze van advocaat - niet geoorloofd

Ik sluit aan bij de voorgaande correspondentie en het eerder advies in deze zaak.

Ondertussen werden de opmerkingen van Stafhouder X. besproken in de laatste vergadering van de Commissie Deontologie van de Vereniging, en werd de overgemaakte documentatie onderzocht.

Antwoordend op de opmerkingen in de brief van 18 december van Stafhouder X. kan het volgende gesteld worden :

1. Tegenover de opmerking dat door het RES Barter system het ereloon van de advocaat zou betaald worden met wederdienst- of ruiloperaties, stelt betrokkene dat RES een interne munt gebruikt, de RE, die de leden zelf naar believen gebruiken of niet gebruiken, en welke dezelfde functie heeft als geld ; kortom het is een "munt", waarbij 1 RE = 1 BEF.

Deze redenering kan niet onderschreven worden.

Ereloon wordt bepaald en betaald in geld. RE is echter geen geld. In de folder van RES Barter System ("*Alle info over RES - wij verhogen uw omzet gegarandeerd*") wordt de RES Barter idee verklaard : "*Hoe betaalt U het liefst, met 100.000 BEF in cash of met een tegenwaarde van deze 100.000 BEF, namelijk met uw eigen goederen of diensten ? Door te betalen met uw eigen goederen - aan verkoopprijs - krijgt U bovendien nieuwe klanten en verhoogt U uw omzet.*".

Hoewel de folder "*De meest efficiënte business-club*" stelt dat een RES-rekening werkt zoals een klassieke bankrekening (RES-rekening, RES-chequeboekje met bijhorende garantietaal), blijkt uit het huishoudelijk reglement van RES cvba (in werkelijkheid treden de leden van het systeem toe tot deze coöperatieve vennootschap) dat een RE door het lid nooit in contanten kan worden opgeëist (punt 11) terwijl ieder lid ten allen tijde de betaling van een verkoop aan een ander lid moet aanvaarden in RE's, waarbij minstens 30 % in RE steeds moet aanvaard worden tot een eerste schijf van het totaal verkoopbedrag van 200.000 BEF (punt 13).

De RE is dus geen contantmunt, en is niet in geld omruilbaar. Het is dus geen geld. Het saldo van de RES-rekening "*kan ten genen tijde omgezet worden in BEF*" (punt 22).

Wat meer is, bij beëindiging van het lidmaatschap vervalt het positief saldo van de rekening in RES, zo dit saldo niet binnen de drie maanden na beëindiging is verbruikt in aankopen in RES.

2. Ten onrechte wordt gesteld dat er geen sprake is van promoten van de aangesloten advocaten.

De naam van de advocaat verschijnt in een lidboek met er onder de vermelding "*via broker = contacteer of broker of R.E. Management*".

Zoals reeds aangeduid, wordt men geen lid maar vennoot in een cvba. De leden betalen daartoe een éénmalige instapvergoeding van 20.000 BEF + B.T.W., van welk bedrag 50 BEF wordt aangewend voor de inschrijving op naam van het lid van een aandeel B van de cvba (punt 43 Huishoudelijk Reglement).

Het gaat om een aanbevelings- en doorverwijzingsstelsel dat verbonden is aan het vennoot zijn in een cvba.

RES geeft een ledenlijst uit. Ze werkt door "*brokers*", bemiddelaars die "*bemiddelen tussen de honderden aangesloten handelszaken, met als resultaat : kopen en verkopen ! RES Barter system beheerst de ruilrekening en geeft de informatie en de aanbiedingen door van alle aangesloten leden*" (alle info over RES). "*Service staat hoog in ons vaandel, onze brokers werken op basis van : geen resultaat - geen kosten ! Wij garanderen echter resultaat, onze brokers zijn immers specialisten in het rentabiliseren van uw zaak.*" (ibidem).

"Het stelsel en wij, brokers, zorgen voor de nieuwe klanten. Gegarandeerd ! " ... "Een eenvoudig telefoontje en uw RES-broker regelt de rest."

"Als U het advies volgt van uw RES-broker, dan zullen de nieuwe klanten snel komen. Verzekerd. Hij zal samen met U de mogelijkheden overlopen en de verschillende barter-toepassingen in uw zaak voorstellen en uitwerken. Hij zal U verschillende tips en U de juiste adviezen geven om RES rendabel te laten functioneren en uw omzet te verhogen en dus MEER WINST te maken ! En niet onbelangrijk : hij zal samen met U de mogelijkheden overlopen, waar uzelf de ontvangen RES terug kan uitgeven. Indien U een aanvraag zou hebben voor een aankoop, die nog niet beschikbaar is binnen het RES-stelsel, dan zoeken leveranciers."

RES groeit met uw vraag !

Inderdaad, de aanvragen komen van de RES-leden, voor allerlei goederen of diensten. Wij zoeken de mogelijke leveranciers op en sluiten deze ook aan bij het stelsel. Op deze wijze groeit de RES-club natuurlijk zeer snel !"

(RES Magazine, november 1997, nr 8, pag. 24).

Het is de broker die de advocaat desgevallend promoot, indien de klant RES over heeft en deze wil "plaatsen".

- 3.a. Waar het normaal is dat RES (zoals een bank beheerskosten rekent) beheerskosten om haar werking te kunnen verzekeren aanrekent, mag even gewezen worden op het aantal en belang van deze kosten.

Zoals gezien is er het instapgeld van 20.000 BEF, waarvan slechts 50 BEF als inschrijving op een aandeel B geldt.

Volgens het Huishoudelijk Reglement komt daar nog bij :

- werkingskost van 4,75 % + B.T.W. (punt 25),
- maandelijkse vaste bijdrage van 150 BEF (punt 28),
- kost van RES-garantiekaart (punt 29),
- kost van bijkomende kredietlijn van 2 % op het kredietbedrag (punt 30),
- maandelijkse vaste bijdrage van 100 BEF als bijdrage in het RES-garantiefonds, dat, in tegenstelling met buitenlandse voorbeelden, niet de leden-vennoten van RES ten goede komt, doch verworven blijft (punt 33) aan de cvba, die dus eigenlijk niets garandeert (punt 38),
- interesten bij overschrijding van de toegestane "kredietlijn" (punt 17),
- deze bijdragen zijn aanpasbaar door de raad van bestuur van de cvba.

Het is niet duidelijk wat de betekenis van de rekening in RES en van "kredietlijnen" in RE is. RES Barter System brengt enkel handelaars met elkaar in contact en creëert een rekeneenheid die niet in geld inwisselbaar is.

De kredietlijn betekent "dat het lid aankopen kan verrichten via RES alvorens verkocht te hebben" (punt 16). Waar RES geen enkele verantwoordelijkheid neemt voor effectieve betaling van de RE's, die ook niet omgezet kunnen worden in BEF, en het garantiefonds niet de leden doch enkel RES Barter Systeem garandeert, ziet men niet in wat RES Barter Systeem als "krediet" presteert, en waarom in sommige gevallen aan RES Barter Systeem dient te worden betaald in BEF (vb. wanneer een kredietlijnhouder binnen de drie maanden geen aanvaardbare goederen of diensten heeft geleverd aan andere RES-leden (punt 18) of wanneer hij met een negatief rekeningsaldo in RE's uit de cvba stapt (punt 22.b).

In de Australische Barter Card-regeling heeft de betaling in wettelijke gangbare munt enige betekenis, omdat er een Debt Reserve Fund bestaat dat garandeert tegen insolventie van leden die van het systeem gebruik maakten en in debet staan.

In het Belgisch systeem is dat niet het geval.

- b. Er wordt verder gesteld dat RE management van de advocaat geen commissieloon ontvangt op de bedragen in RE die hij ontvangt van zijn cliënten, doch dat hij, zoals de overige leden, wel commissie zal betalen op de aankopen die hijzelf met RE uitvoert.

Er wordt aan voorbij gegaan dat commissieloon wordt gerekend op de "*aankopen*" van de cliënten bij de advocaat (artikel 25 Huishoudelijk Reglement). Het gaat niet om een gematigde kostenvergoeding, doch om een niet onbelangrijke commissie van 4,75 %, die kan begrepen worden als een vergoeding voor het aanbrengen van cliënteel, door het "*club-systeem*" en de activiteit van de brokers.

4. Dit systeem houdt duidelijk - in strijd met wat wordt voorgehouden - afbreuk in aan de vrije keuze van advocaat.

Hoewel het in principe natuurlijk elk lid vrij staat de advocaat van zijn keuze te raadplegen, geeft de literatuur van RES Barter System zelf te kennen dat een probleem van de leden is, dat door RES Barter System wordt onderkend en besproken, dat de leden weinig keuzemogelijkheid hebben om hun RE's te plaatsen (waartoe de brokers hen moeten helpen), o.m. omdat er slechts 1.560 leden zijn die deel uitmaken van het systeem (ledenlijst winter 1999).

Omdat de leden beperkt zijn in de afzetmogelijkheid van de RE's ontvangen in betaling van hun diensten en producten, is er dus een zekere dwang, gesteund en geleid door de brokers, om RE's kwijt te geraken aan aangesloten leden, waaronder enkele (5 à 6) advocaten). Het gevaar is dus niet denkbeeldig dat deze niet gekozen worden omwille van hun eigen mérites en competenties.

Dit heeft niets te maken met de wijze waarop zij hun diensten verlenen, doch wel met de wijze waarop de potentiële cliënten tot hun keuzebepaling komen.

5. Of het gaat om een zich snel ontwikkelend alternatief financieel beheer, hier of in het buitenland, doet aan deze vaststellingen niets af.

Dit heeft niets te maken met het bestaan van de Triodosbank in Gent, die een echte bank is, dus bankdiensten verleent.

6. Dit heeft evenmin te maken met het recht van vrijheid van associatie, en van meningsuiting. Het recht op vrijheid van associatie verhindert de ordinale overheden geenszins deontologische regels te ontwikkelen en te handhaven die een passende uitoefening van het beroep van advocaat verzekeren.

Met het grondwettelijk recht van vrijheid van meningsuiting, begrepen als vrijheid reclame te voeren - dat overigens door het recent reglement op de publiciteit wordt erkend en geordonnanceerd op een zeer liberale wijze - zijn de regels in verband met de bepaling en betaling van ereloon evenmin strijdig.

7. Ter zake dient gewezen op het uitgesproken commercieel karakter van het initiatief, dat zich overigens quasi uitsluitend tot handelaren richt, en in zijn publiciteit "*een selecte groep handelszaken*", "*honderden handelszaken*", "*kopen en verkopen*" en "*een businessclub*" viseert.

Het beroep van advocaat blijft onverenigbaar met handelsactiviteiten, wat niet alleen betrekking heeft op de handel in de enge zin, maar op alle soortgelijke werkzaamheden die uitlopen op een geestesgesteldheid die niet strookt met de geestesgesteldheid die de beroepsethiek van de advocaten moet beheersen (Cass., 14 januari 1993, Arr. Cass., 1993, 43).

Een advocaat dient gekozen niet omwille van een ruilhandelssysteem of de tussenkomst van brokers, doch omwille van zijn competentie, goede faam en eigen mérites.

8. Tenslotte gebiedt de structuur en de duidelijke onderkapitalisatie van het systeem voorzichtigheid. Het gaat om een cvba van drie heren welke samen 750.000 BEF kapitaal inbrachten, aan wiens aandelen A driemaal zoveel stemrechten worden toegekend.

De gewone leden hebben aandelen B met een kapitaalswaarde van 50 BEF (artikel 10 statuten).

Er moeten dus 45.000 leden komen (er zijn er thans +/- 1.560) alvorens deze coöperanten de drie bestuursleden-stichters kunnen overrulen in een algemene vergadering. Wijziging van de statuten is maar mogelijk voor zover alle stemmen verbonden aan de aandelen A (aanwezig of vertegenwoordigd) instemmen.

Overigens ligt de reële macht bij het bestuur (artikel 7-8) dat met eenparigheid beslist.

Zoals reeds gezegd, bestaat er een vrij grote onduidelijkheid i.v.m. de notie "*kredietlijnen*", is de RE niet in BEF omzetbaar, en is er een duidelijk probleem i.v.m. het plaatsen van de ontvangen RE's.

Er is geen enkele garantie t.a.v. de leden, het garantiefonds, enkel bedoeld zijnde om eventuele verliezen van de cvba in te dekken (bijdragen ad 100 BEF/maand/lid, leiden tot stijven van dit fonds met thans 1.872.000 BEF/jaar, maar deze sommen "*blijven verworven voor de vennootschap*" (punt 33 Huishoudelijk Reglement).

De in omloop zijnde RE's zijn dus, anders dan een wettelijke munt, door niets gedekt en overigens niet converteerbaar in BEF (artikel 11 Huishoudelijk Reglement).

Het avaliseren van dergelijk systeem door advocaten blijkt derhalve uit voorzichtigheidsoverwegingen te mijden.

9. Resumerend kan gezegd worden dat de Commissie Deontologie dient te blijven bij haar eerder besluit.

Deelname van advocaten aan dit systeem kan niet in overeenstemming gebracht worden met de regels en gebruiken van het beroep.

Stafhouder Jo STEVENS
Bestuurder departement deontologie

Mei 2000